Tálas Péter[1]

A szövetségek új kora?

A *Mekkai Közös Védelmi Megállapodás* első pillantásra távoli eseménynek tűnhet Európából. Szaúd-Arábia, Törökország és Pakisztán 2026 augusztusában azonban olyan megállapodást kötött, amely szerint bármelyiküket érő külső fegyveres támadást mindhármuk elleni támadásnak tekintik. Innen már csak egy lépés volt a „közel-keleti NATO" kifejezés megjelenése.

Pedig nem ez a legfontosabb kérdés. Sokkal érdekesebb, hogy miért éppen most jönnek létre ilyen megállapodások.

A hidegháború utáni évtizedekben megszoktuk, hogy a nemzetközi biztonság intézményi térképének fő elemei viszonylag állandók. Európában a NATO és az EU, Ázsiában az amerikai szövetségi rendszerek, a Közel-Keleten pedig az amerikai katonai jelenlét és biztonsági garanciák jelentették a fő tartópilléreket. Ez a struktúra nem tűnik el, de egyre kevésbé kizárólagos.

A mekkai megállapodás ezért fontos. Nem azért, mert holnap létrejön egy új NATO, és nem is azért, mert Rijád, Ankara vagy Iszlámábád szakítani készülne Washingtonnal. Hanem azért, mert három jelentős regionális középhatalom úgy döntött: saját biztonságának garantálásához már nem elegendő egyetlen nagyhatalomra vagy szövetségi rendszerre támaszkodnia.

Ez a stratégiai diverzifikáció logikája.

Szaúd-Arábia továbbra is igényli az amerikai biztonsági kapcsolatot, közben Pakisztánnal és Törökországgal épít védelmi együttműködést, Kínával gazdasági kapcsolatokat fejleszt, Iránnal pedig párbeszédet tart fenn. Törökország NATO-tag, miközben egyre önállóbb közel-keleti és eurázsiai politikát folytat. Pakisztán egyszerre kötődik Kínához, az Egyesült Államokhoz és a Perzsa-öböl államaihoz. Ezek az országok egyre kevésbé akarnak választani a nagyhatalmak közül; inkább több kapcsolatból kívánnak előnyöket szerezni.

Ez többet mond a formálódó világrendről, mint maga a mekkai szerződés.

A kialakuló rendszer ugyanis nem egyszerűen „multipoláris" lesz. Hálózatosabb, tranzakcionálisabb és rugalmasabb szövetségi rendszer körvonalazódik, amelyben a nagyhatalmak mellett egyre nagyobb mozgástérhez jutnak a regionális középhatalmak. Ezek az államok nem feltétlenül tartoznak kizárólagosan valamelyik blokkhoz.

A mekkai megállapodás sorsa még nyitott. Valódi katonai szövetséggé csak akkor válhat, ha a politikai deklaráció mögött létrejön a közös tervezés, a hírszerzési együttműködés, az integrált lég- és rakétavédelem, a logisztika és a hadiipari együttműködés intézményi rendszere. Az igazi próbája pedig egy válság lehet: hajlandók-e a felek tényleges kockázatot vállalni egymás biztonságáért?

De már maga a kísérlet is figyelmeztetés.

---

[1] Tálas Péter egyetemi docens, az NKE EJK JLI kutatója.

Európában hajlamosak vagyunk a világrend változását elsősorban az Egyesült Államok, Kína és Oroszország versengéseként értelmezni. A következő évtized biztonsági rendszerét azonban legalább ennyire meghatározhatja Törökország, Szaúd-Arábia, India, Pakisztán és más középhatalmak növekvő önállósága.

A kérdés ezért nem pusztán az, hogy létrejön-e egy „közel-keleti NATO". Sokkal inkább az, hogy felkészültünk-e egy olyan világra, amelyben már nemcsak a nagyhatalmak alakítják a biztonsági rendet, hanem azok az államok is, amelyek eddig elsősorban alkalmazkodtak hozzá.

A mekkai megállapodás ebből a szempontból nem kivétel. Inkább előjel.